

The Moderating Role of Audit Quality on the Impact of Tax Planning on Company Value

Hassan Yazdifar^{ID}* Vahid Heydarzadeh Khalifekhandi^{ID}** Mahdi Askari Shahamabad^{ID}***

Abstract

Objective: This research aims to investigate the moderating role of audit quality on the effect of tax planning on company value. Investigating whether a high-quality audit can help the company increase its value by doing correct and reliable tax planning.

Method: The current research is analytical and correlational in terms of method. Also, this research is considered quantitative research based on the nature and characteristics of the data used to analyze the hypotheses. In order to collect data, the library method and the statistics provided by the Tehran Stock Exchange Organization were first used.

Results: The results obtained from the regression model on a sample of 110 companies listed on the Tehran Stock Exchange in the 8 years from 2015 to 2022 show that tax planning has a positive and significant effect on the value of the company, and also from the three indicators of the size of the audit firm, tenure The auditor and the type of audit report have been used as indicators of audit quality. It was found that the size of the audit firm and the type of audit report as audit quality indicators have a positive moderating role on the effect of tax planning on company value. Still, the audit tenure does not moderate the effect of tax planning on company value. Among the control variables of company size, internal efficiency, asset turnover, and current ratio have a positive and significant effect. In contrast, financial leverage negatively and significantly affects the company's value. Also, according to the results, the company's life has no significant effect on its value.

Conclusion: The first hypothesis stated that tax planning positively affects the company's value. The results obtained from the test of the first hypothesis show a positive and significant relationship between the effect of tax planning and the company's value. The results obtained can be considered consistent with the value creation theory, which, according to this theory, since tax planning activities, which are tax avoidance, reduce the transfer of wealth from shareholders to the government, as a result of which market participants have a positive view of these activities and an increase in stock prices accompanies their reaction. The second hypothesis stated that The type

Journal of Accounting Knowledge, Vol. 15, No. 4, pp. 21-40

* Department of Accounting and Management, College Head of Research and Innovation, College of Business, Law and Social Science, Derby University, Derby, United Kingdom. **Email:** hassan_yazdifar@yahoo.co.uk

** **Corresponding Author**, Department of Accounting, Faculty of Management and Economics, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran. **Email:** vahidheydarzadeh@aem.uk.ac.ir

*** Department of Accounting, Faculty of Management and Economics, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran. **Email:** m.askari@aem.uk.ac.ir

Submitted: 8 June 2024 **Revised:** 6 October 2024 **Accepted:** 10 December 2024 **Published:** 18 December 2024

Publisher: Faculty of Management & Economics, Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: 10.22103/jak.2024.23589.4063

©The Author(s)

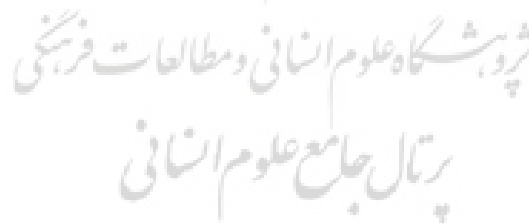

of audit report strengthens the effect of tax planning on the company's value. The results obtained from the test of the second hypothesis show that the type of audit report enhances the relationship between the effect of tax planning on the company's value. In these results, the moderating role of audit quality is evident. In conditions where the audit quality is high and the company uses skilled and expert auditing, the trust of shareholders and other entities related to the company will increase. This trust can increase the company's value in the stock market and attract new investors. In addition, a high-quality audit can have a direct impact on tax planning. An expert auditor can correctly identify and evaluate tax issues and can help or guide the company in tax planning, which leads to a reduction in tax costs, improved liquidity, and increased profitability, which will lead to an increase in the company's value. Therefore, the quality of the audit can have a significant impact on the relationship between tax planning and the company's value. The trust of shareholders and other entities related to the company is a necessary condition for the company's activity and value, and this trust can be achieved through a quality audit. Audit quality also improves tax and financial performance and increases the company's value by helping with tax planning. As a result, the second hypothesis of the research is not rejected. The results obtained for the second sub-hypothesis of the research showed that the type of audit report moderates the impact of tax planning on company value.

Keywords: *Audit Quality, Tax Planning, Corporate Value.*

Paper Type: *Research Paper.*

Citation: Yazdifar, H., Heydarzadeh Khalifekhandi, V., & Askari Shahamabad, M. (2024). The moderating role of audit quality on the impact of tax planning on company value. *Journal of Accounting Knowledge*, 15(4), 21-40 [In Persian].

نقش تعدیلگری کیفیت حسابداری بر میزان اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت

حسن یزدی فر¹، وحید حیدرزاده خلیفه‌کندی²، مهدی عسکری شاهم‌آباد³

چکیده

هدف: پژوهش حاضر بررسی نقش تعدیلگری کیفیت حسابداری بر اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت است.

روش: پژوهش حاضر از نظر روش تحلیلی و از نوع همبستگی است. همچنین این تحقیق بر اساس ماهیت و ویژگی داده‌هایی که برای تجزیه تحلیل فرضیه‌ها استفاده می‌شوند از نوع تحقیقات کمی محسوب می‌شود. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، نخست از روش کتابخانه‌ای و سپس از آمارهای ارائه‌شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج به‌دست‌آمده از الگوی رگرسیونی بر نمونه‌ای متشکل از ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۸ ساله ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی مالیاتی تأثیری به‌صورت مثبت و معنادار بر ارزش شرکت دارد و همچنین از سه شاخص اندازه مؤسسه حسابداری، دوره تصدی حسابرسان و نوع گزارش حسابداری به عنوان شاخص‌های کیفیت حسابداری استفاده گردیده است. مشخص گردید که اندازه مؤسسه حسابداری و نوع گزارش حسابداری به عنوان شاخص‌های کیفیت حسابداری بر اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت نقش تعدیلگری مثبتی دارند، اما دوره تصدی حسابداری نقش تعدیلگری را بر اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت ندارد. از میان متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، بازده داخلی، گردش دارایی‌ها و نسبت جاری اثری به‌صورت مثبت و معنادار و اثر منفی به‌صورت منفی و معنادار را بر ارزش شرکت دارند. همچنین طبق نتایج به‌دست‌آمده عمر شرکت‌ها اثر معناداری بر ارزش شرکت ندارد.

نتیجه‌گیری: نتایج به‌دست‌آمده را می‌توان منطبق با تئوری ارزش‌آفرینی دانست که بر مبنای این تئوری از آنجایی که فعالیت‌های برنامه‌ریزی مالیاتی موجب کاهش یافتن انتقال ثروت از سهام‌داران به دولت می‌گردند که در نتیجه این موضوع فعالان بازار نگاه مثبتی بر این فعالیت‌ها دارند و واکنش آن‌ها با افزایش قیمت سهام همراه است. از سوی دیگر کیفیت حسابداری موجب تقویت این ارتباط می‌گردد. چرا که حسابداری باکیفیت و وجود حسابرسان متخصص می‌تواند به برنامه‌ریزی مالیاتی کمک نماید بدین طریق که اطمینان می‌بخشد که اطلاعات مالی و مالیاتی درست و قابل اعتماد است. از آنجایی که برنامه‌ریزی مالیاتی امر غیرقانونی نبوده و حسابرسان با تخصص توانایی و تخصص مباحث مالیاتی را دارند می‌توانند به اجرای برنامه‌ریزی مالیاتی بهینه کمک نمایند و این به معنای کاهش هزینه‌های مالیاتی، بهبود نقدینگی و افزایش ارزش شرکت است.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حسابداری، برنامه‌ریزی مالیاتی، ارزش شرکت.

نوع مقاله: پژوهشی.

استناد: یزدی فر، حسن؛ حیدرزاده خلیفه‌کندی، وحید و عسکری شاهم‌آباد، مهدی (۱۴۰۳). نقش تعدیلگری کیفیت حسابداری بر میزان اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت. *مجله دانش حسابداری*، ۱۵(۴)، ۴۰-۲۱.

مجله دانش حسابداری، دوره پانزدهم، ش ۴، صص. ۲۱-۴۰

* گروه حسابداری و مدیریت، رئیس کالج تحقیقات و نوآوری، کالج بازرگانی، حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه دربی، دربی، انگلستان.

رایانامه: hassan_yazdifar@yahoo.co.uk

** نویسنده مسئول، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران. رایانامه: vahidheydarzadeh@aem.uk.ac.ir

*** گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران. رایانامه: m.askari@aem.uk.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۳/۱۹ | تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۷/۱۵ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۲۰ | تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۳/۹/۲۸

ناشر: دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه شهید باهنر کرمان.

DOI: 10.22103/jak.2024.23589.4063

©The Author(s)

مقدمه

وظیفه و هدف مدیران را می‌توان کسب سود و افزایش دادن ثروت سهام‌داران دانست (امیرام و فرانک^۱، ۲۰۱۶). از سوی دیگر امروزه سرمایه‌گذاران و دیگر استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی برای ارزیابی نمودن واحدهای تجاری توجه به خصوصی را به گزارشگری مالی و مخصوصاً رقم سود گزارش شده در صورت‌های مالی معطوف نموده‌اند (شمس‌الدینی و همکاران، ۱۴۰۱ و مهرانی و نوروزی، ۱۳۹۴). بر مبنای تحقیقات انجام شده مشخص گردیده سرمایه‌گذاران در هنگام تصمیم‌گیری شرکت‌هایی را انتخاب می‌نمایند که سود آن‌ها نسبت به دیگر شرکت‌ها پایدارتر بوده و به بیانی دیگر سود از کیفیت بالایی برخوردار باشد. در موقعیت‌هایی که واحدهای تجاری با مشکلات اقتصادی و نوسانات روبرو هستند، تحت فشار قرار می‌گیرند، بنابراین، مدیران این شرکت‌ها سعی می‌نمایند که اوضاع شرکت را سامان بخشند. آن‌ها شروع به تلاش می‌نمایند تا رقم سود منعکس شده در صورت‌های مالی را تحت تأثیر قرار بدهند تا بدین طریق باعث جلب توجه و اعتماد استفاده‌کنندگان مخصوصاً سرمایه‌گذاران گردند (صوفیان^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). مجموعه این اقدامات برای اثرگذاری بر سود، مدیریت سود نامیده می‌شوند (ابرنتی^۳ و همکاران، ۲۰۱۷).

برنامه‌ریزی مالیاتی را می‌توان مجموعه عملیاتی دانست که نتیجه آن کاهش مالیات پرداختنی و یا انتقال پیدا کردن مالیات پرداختنی به دوره‌های بعد است (لیو^۴ و همکاران، ۲۰۲۳). این رویکرد به‌عنوان یک راه برای مدیریت سود شرکت‌ها و دستیابی به ارزش بالاتر شرکت محسوب می‌شود (یورکه^۵ و همکاران، ۲۰۱۶). کاهش یافتن مالیات پرداختنی باعث می‌گردد که سود شرکت پس از کسر مالیات افزایش یابد؛ با در نظر گرفتن نوع قرارداد مدیران، این افزایش یافتن سود باعث می‌گردد تا منافع مدیران نیز افزایش پیدا کند (وانگ^۶ و همکاران، ۲۰۲۴). از آنجایی که مدیران علاقه‌مند هستند که منافع خود را حداکثر نمایند و به رفاه اجتماعی و تثبیت موقعیت شغلی خود دست یابند، همچنین تصویر مناسبی را از شرکت به سهام‌داران و ذی‌نفعان دیگر ارائه کنند، برنامه‌ریزی مالیاتی می‌تواند به‌عنوان یک عامل مهم برای دستیابی به این اهداف کمک شایانی نماید (عبدالوهاب و هالند^۷، ۲۰۱۵). یکی از اصلی‌ترین پیامدهای برنامه‌ریزی مالیاتی را می‌توان اثر برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت دانست (عبدلی و همکاران، ۱۳۹۲ و کوپر و نگوین^۸، ۲۰۲۰).

امروزه باجهانی‌شدن و پویایی بازارها و شرکت‌ها یک موضوع دیگر نیز مورد توجه قرار گرفته است و آن افزایش یافتن بی‌ثباتی و شک و تردید در بین شرکت‌ها است. همچنین وقوع رسوایی‌های مالی در سطح جهان نگرانی‌هایی را در ارتباط با قابلیت اتکا بودن صورت‌های مالی به وجود آورده است (پام^۹، ۲۰۲۲؛ رحیمی و همکاران، ۲۰۲۲ و غفران^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۲). وقوع رسوایی‌ها و آثار آن‌ها دلیل اصلی برای توجه بیشتر به کیفیت صورت‌های مالی است. از سوی دیگر، فشار ناشی از بحران‌های مالی در بسیاری از کشورهای جهان سبب گردیده تا تقاضا برای حسابرسی باکیفیت بالا افزایش یابد (صیادی تورانلو و عسکری شاهم آباد^{۱۱}، ۲۰۲۰ و ژانگ^{۱۲}، ۲۰۱۴). اگر حسابرسی باکیفیت بالایی انجام شود و شرکت از یک حسابرس معتبر و ماهر استفاده کند، اعتماد سهام‌داران و سایر نهادهای مرتبط با شرکت به افزایش خواهد یافت. این

¹ Amiram & Frank

² Suffian

³ Abernethy

⁴ Liu

⁵ Yorke

⁶ Wang

⁷ Abdul Wahab & Holland

⁸ Cooper & Nguyen

⁹ Pham

¹⁰ Ghafran

¹¹ Sayyadi Tooranloo & Askari Shahamabad

¹² Zhang

اعتماد می‌تواند منجر به افزایش ارزش شرکت در بازار سهام و جذب سرمایه‌گذاران جدید شود (نادری و همکاران، ۱۴۰۱). حسابرسی باکیفیت بالا به شرکت اعتماد و اطمینان می‌بخشد که اطلاعات مالی و مالیاتی آن درست و قابل اعتماد است (پنگ و چاو^۱، ۲۰۲۳ و یوان^۲ و همکاران، ۲۰۲۳).

حسابرسی باکیفیت بالا می‌تواند تأثیر مستقیمی بر برنامه‌ریزی مالیاتی داشته باشد. اگر حسابرس توانایی تشخیص و ارزیابی صحیح مسائل مالیاتی را داشته باشد، می‌تواند به شرکت در اجرای برنامه‌ریزی مالیاتی بهینه کمک کند. این به معنای کاهش هزینه‌های مالیاتی، بهبود نقدینگی و افزایش سودآوری شرکت است که در نهایت منجر به افزایش ارزش شرکت خواهد شد. بنابراین، کیفیت حسابرسی می‌تواند تأثیر مهمی بر اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت داشته باشد. یعنی اعتماد سهام‌داران و سایر نهادهای مرتبط با شرکت به حسابرسی کیفیت بالا منوط است و این اعتماد می‌تواند بهبود عملکرد مالی و مالیاتی شرکت را تسهیل کرده و ارزش شرکت را افزایش دهد (القداسی و عابدین^۳، ۲۰۱۸). کیفیت گزارشگری مالی و برنامه‌ریزی مالیاتی مدیران برای اجتناب مالیاتی از مباحث جذاب و مورد بحث در پژوهش‌های حسابداری هستند که هر یک از این عوامل می‌تواند بر ارزش شرکت اثرگذار باشند. با در نظر گرفتن این موضوع که سرمایه‌گذاران ارزش شرکت را به‌عنوان یکی از مؤلفه‌ها و فاکتورهای مهم در تصمیمات خود توجه دارند، و تحقیقات در این زمینه از جهت رفتاری اهمیت خاصی دارد. از سوی دیگر کیفیت حسابرسی نیز عاملی است که می‌تواند اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت را تحت تأثیر قرار دهد. تأثیر کیفیت حسابرسی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران بر این ارتباط مورد توجه قرار نگرفته است. پس با در نظر گرفتن این مباحث سؤال این پژوهش این است که آیا کیفیت حسابرسی نقش تعدیلگری را بر اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت دارد؟ در ادامه پژوهش ابتدا پیشینه پژوهش و تدوین فرضیه‌ها، سپس روش‌شناسی و یافته‌های پژوهش تشریح شده و در نهایت نتیجه‌گیری و پیشنهادها بر گرفته از پژوهش بیان خواهد شد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

برنامه‌ریزی مالیاتی

برنامه‌ریزی مالیاتی را می‌توان مجموعه عملیاتی دانست که نتیجه آن عمدتاً کاهش یافتن مالیات پرداختی یا انتقال مالیات پرداختی از یک دوره به دوره‌های بعد است (خدای پور^۴ و همکاران، ۲۰۲۲). بر این مبنا، برنامه‌ریزی مالیاتی به‌عنوان یک سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود، در شرایطی که اجتناب مالیاتی خود به‌عنوان نتیجه آن سرمایه‌گذاری است (فوا و هوی^۵، ۲۰۲۳ و ویلسون^۶، ۲۰۰۹). با کاهش یافتن مالیات پرداختی سود پس از پرداخت مالیات شرکت افزایش می‌یابد (گراهام^۷ و همکاران، ۲۰۱۴). همچنین گراهام و همکاران (۲۰۱۴) اعتقاد دارند که سود به‌عنوان یکی از مهم‌ترین معیارهای ارزیابی عملکرد شرکت از نظر ذی‌نفعان است. پس با در نظر گرفتن اهمیت سود خالص، مدیران که به دنبال تأثیرگذاری بر درک بازار از توانایی‌هایشان هستند بر روی ایجاد خالص درآمد اضافی تأکید می‌نمایند. همچنین موضوع دیگری که باعث می‌شود که مدیران به دنبال افزایش درآمد و سود گزارش شده باشند، انگیزه‌های مالی و کسب شهرت مدیران است

¹ Peng & Chaw

² Yuan

³ AlQadasi & Abidin

⁴ Khodamipour

⁵ Phua & Hooy

⁶ Wilson

⁷ Graham

(کاسل^۱ و همکاران، ۲۰۱۳ و بریکلی^۲ و همکاران، ۱۹۹۹). پژوهش‌ها و بررسی‌های صورت گرفته توسط کارشناسان مختلف حوزه مالیات نشان می‌دهد که میان ظرفیت بالقوه مالیاتی و دریافتی‌های مالیاتی کشور اختلاف فاحشی وجود دارد. این موضوع نشان از آن دارد که می‌توان با اتخاذ نمودن تدابیری صحیح و اصلاح نظام مالیاتی کشور، وصول‌های مالیاتی را افزایش داد و اتکای دولت به درآمدهای مالیاتی را سروسامان داده و بهبود بخشید. اهمیت این موضوع زمانی مشخص می‌شود که بدانیم برنامه‌های توسعه تغییر خاصی را بر این موضوع دارند و جهت دستیابی به آن اقداماتی را تعیین نمودند (حکمت و همکاران، ۱۴۰۲).

ارزش شرکت

ارزش شرکت ناشی از تصور سرمایه‌گذاران از شرکت است. این تصور سرمایه‌گذاران است که منجر به تعیین قیمت سهام در بازار شده است. با توجه به تئوری علامت دهی که صورت‌های مالی را به عنوان یکی از ابزارهای علامت دهی شرکت می‌داند که عملکرد شرکت، تقاضای بازار و عرضه شرکت‌ها را توضیح می‌دهد (کئون^۳، ۲۰۱۶). به همین دلیل مدیریت تلاش خواهد کرد تا عملکرد خوبی در بازار از خود نشان دهد تا با واکنش مثبت بازار مواجه شود (فروغی و همکاران، ۱۴۰۱).

کیفیت حسابرسی

طبق نظریه حسابرسی، اثربخشی حسابرسی خارجی منوط به کیفیت حسابرسی است (زاهد^۴ و همکاران، ۲۰۲۳؛ کاسل و همکاران، ۲۰۱۳ و حکمت و همکاران، ۱۴۰۳). حسابرس خارجی یک طرف مستقل است که بین ذی‌نفعان به عنوان گیرندگان اطلاعات و مالکان به عنوان مجری اطلاعات از طریق صورت‌های مالی شرکت واسطه می‌شود (زگرنی^۵، ۲۰۱۶). کیفیت حسابرسی عبارت است از فعالیت حسابرسی که در آن حسابرس وظایف خود را به درستی انجام می‌دهد، به ویژه در کنترل فعالیت‌های شرکت برای انطباق با مقررات قابل اجرا در تهیه صورت‌های مالی (ریگن^۶ و همکاران، ۲۰۱۷؛ کیلگور^۷ و همکاران، ۲۰۱۴ و سارات^۸، ۲۰۱۶) و سایر مقررات مربوط مانند مقررات مالیاتی (ریگن و همکاران، ۲۰۱۷). گذشته از فرآیند حسابرسی، کیفیت حسابرسی نیز با استفاده از معیارهایی به صورت جداگانه مانند اندازه شرکت حسابرسان، تخصص حسابرس، نوع گزارش حسابرسی و دوره تصدی آن اندازه‌گیری می‌شود (شمس‌الدینی^۹ و همکاران، ۲۰۲۳؛ مکفسل^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۷ و ناگی^{۱۱}، ۲۰۱۴). حسابرسان معروف برای محافظت از سرمایه شهرت خود و مستقل ماندن از مشتریان خود حسابرسی با کیفیت بالاتری تولید می‌کنند (باچا^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۱). مؤسسات حسابرسی معتبر کمک می‌کنند تا اطمینان حاصل شود که صورت‌های مالی شرکت‌های حسابرسی شده، قابل اعتماد، شفاف و با ارزش هستند زیرا آن‌ها از استانداردهای حسابرسی با کیفیت بالا پیروی می‌کنند (نادری و همکاران، ۱۴۰۱ و نمازی و اسماعیل‌پور، ۱۴۰۰). گذشته از حمایت از حاکمیت شرکتی خوب و کنترل داخلی، حسابرسی‌های دقیق می‌تواند به بهبود عملکرد مالی کمک کند. ممکن است متقاعد کردن شرکت بزرگ برای نقض هنجارهای حسابرسی تعیین شده به دلیل نیاز به حفظ

¹ Cassell

² Brickley

³ Keown

⁴ Zahid

⁵ Zgarni

⁶ Riquen

⁷ Kilgore

⁸ Sarath

⁹ Shamsadini

¹⁰ Meckfessel

¹¹ Nagy

¹² Bacha

شهرت آن‌ها دشوار باشد (ادو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). مؤسسات حسابداری بزرگ همواره از کیفیت حسابداری بالاتری برخوردار هستند، که استنباط می‌کند که کیفیت حسابداری بالا می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا از نظر مالی بهتر عمل کنند (آگی-منساه^۲، ۲۰۱۹). کیفیت حسابداری می‌تواند فعالیت‌های برنامه‌ریزی مالیاتی انجام شده توسط شرکت را مورد اعتماد کند تا به سرمایه‌گذاران و ذینفعان اطمینان دهد که اطلاعات مالی و مالیاتی قابل اعتماد و دقیقی توسط شرکت تهیه شده است. حسابداری با کیفیت می‌تواند بوسیله حسابرسان خبره صورت پذیرد و این حسابرسان به برنامه‌ریزی مالیاتی شرکت کمک کنند که این امر در نهایت از طریق کاهش مالیات پرداختی و افزایش نقدینگی ارزش شرکت را افزایش می‌دهد (نظیر و افزا^۳، ۲۰۱۸؛ افزا و نظیر^۴، ۲۰۱۴ و مرجانی و پوسیتوساری^۵، ۲۰۱۳).

برنامه‌ریزی مالیاتی و ارزش شرکت

مالیات یکی از هزینه‌هایی است که می‌تواند سود شرکت را کاهش دهد و بخشی از عملکرد شرکت را اندازه‌گیری می‌کند، بنابراین، برنامه‌ریزی مالیاتی برای تحقق این اهداف انجام می‌شود (اوگاندا و اونکایا^۶، ۲۰۱۶ و بنکرایم^۷ و همکاران، ۲۰۲۴). برنامه‌ریزی مالیاتی را می‌توان مجموعه عملیاتی دانست که اکثراً منجر به کاهش مالیات پرداختی و یا در مواقعی انتقال مالیات پرداختی از دوره جاری به آتی شود؛ که این کاهش مالیات پرداختی سبب افزایش سود بعد از مالیات می‌گردد (ابو^۸، ۲۰۲۲). همچنین برنامه‌ریزی مالیاتی را می‌توان به‌عنوان یکی از استراتژی‌های مهم شرکتی دانست (چن^۹ و همکاران، ۲۰۱۴). ادبیات موجود در حوزه مالیات توجه بسیاری به عوامل بالقوه اجتناب مالیاتی شرکت دارد (چن^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۷؛ ریچاردسون^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۵ و تان^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۳). مدیریت همواره علاقه‌مند است که تصویری مطلوب از وضعیت شرکت به نمایش بگذارد؛ تصویری که در آن هم منافع شخصی خود را تأمین نموده و هم موجب رضایت سهام‌داران گردد؛ لذا برنامه‌ریزی مالیاتی می‌تواند مدیریت را در رسیدن به این اهداف یاری نماید و سبب افزایش ارزش شرکت گردد (چن^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۷).

هر شرکتی را می‌توان همانند یک شخص حقیقی در نظر گرفت که برای جامعه و محیط پیرامون خود می‌تواند مفید باشد، این ارتباط به شکل یک ارتباط سه وجهی می‌تواند مورد بررسی قرار بگیرد، وجه اول آن ارتباط میان شرکت با سهام‌داران و کارکنان خود است که این ارتباط با پرداخت سود و حقوق کارکنان تجلی می‌یابد، در وجه دوم ارتباط میان شرکت با دولت است که این ارتباط با پرداخت نمودن مالیات توسط شرکت و کمک به دولت در ایفای رسالت مسئولیت اجتماعی خود و تأمین نمودن رفاه اجتماعی تحقق پیدا می‌کند و در نهایت ارتباط شرکت با محیط‌زیست و طبیعت پیرامون خود که ارتباطی غیرمادی است و ناشی از احساس مسئولیت در مقابل اطرافیان و حقوق بین‌نسل‌ها است (خدای پور^{۱۴} و همکاران، ۲۰۲۴؛ شمس‌الدینی و همکاران، ۱۴۰۱ و عسکری شاهره آباد^{۱۵} و همکاران، ۲۰۲۳)؛ بنابراین، انتظار می‌رود که در شرایطی که شرکت در جهت حفظ و به تعالی رساندن ارتباطات مذکور در تلاش است، به بالاترین ارزش خود در

¹ Ado

² Agyei-Mensah

³ Nazir & Afza

⁴ Afza & Nazir

⁵ Marjani & Puspitosarie

⁶ Ogundajo & Onakoya

⁷ Benkraiem

⁸ Abu

⁹ Chen

¹⁰ Chen

¹¹ Richardson

¹² Tan

¹³ Chen

¹⁴ Khodamipour

¹⁵ Askari Shahamabad

جامعه دست پیدا کند و جایگاه اجتماعی خود را بهبود ببخشد. به بیانی دیگر، اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت را می‌توان نهفته در منافع افراد و جامعه دانست. **دسای و دارمپالا^۱ (۲۰۰۶)** اعتقاد دارند برنامه‌ریزی مالیاتی موجب می‌گردد که انتقال ثروت از شرکت و مالکین آن به دولت کاهش پیدا کند، پس می‌توان نتیجه گرفت که برنامه‌ریزی مالیاتی فعالیت‌های ارزش آفرین است. فرضیه مطرح شده در پژوهش بیان می‌نماید که برنامه‌ریزی مالیاتی موجب می‌گردد که پول نقد از شرکت کمتر خارج شده و این پول مجدد در شرکت سرمایه‌گذاری گردیده که این امر موجب کسب سود بیشتر شده و بر جریان‌های نقدی آتی شرکت اثرگذار است.

برنامه‌ریزی مالیاتی در کوتاه‌مدت منجر به عملکرد بالای سازمان در قالب کاهش هزینه‌های مالیاتی می‌شود و می‌تواند سود پس از کسر مالیات را افزایش دهد و بدین طریق ارزش شرکت از دیدگاه سرمایه‌گذاران را افزایش دهد (**آسیدی^۲ و همکاران، ۲۰۱۶**؛ **نوابیا آپولوس^۳ و همکاران، ۲۰۱۶**؛ **لستری و واردانی^۴، ۲۰۱۵** و **آریف و هاشم^۵، ۲۰۱۴**). اما برنامه‌ریزی مالیاتی شرکت به دلیل اشتباهات محاسباتی مالیات بر درآمد به خصوص با توجه به مقررات جمع آوری مالیات، می‌تواند خطراتی مانند جریمه مالیاتی یا تحریم‌های اداری برای شرکت‌ها در آینده داشته باشد. آگاهی از جریمه‌های مالیاتی مطابق با مقررات و فعالیت‌های برنامه‌ریزی مالیاتی توسط شرکت دیدگاه دیگری به سرمایه‌گذاران می‌دهد و سپس برنامه‌ریزی مالیاتی انجام شده ارزش شرکت را کاهش می‌دهد (**فخری و همکاران، ۱۳۹۸**؛ **یورکه و همکاران، ۲۰۱۶**؛ **نگراو و اگوستی^۶، ۲۰۱۷**؛ **وی‌لینگ و عبدالوهاب^۷، ۲۰۱۸**؛ **چن و همکاران، ۲۰۱۴** و **ایرز^۸ و همکاران، ۲۰۰۹**). همانگونه که از ادبیات تحقیق مشخص است تأثیر برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت دوپهلوی است. در پیشینه پژوهش‌های انجام شده همانند (**حکمت و همکاران، ۱۴۰۲**؛ **محمدی، ۱۴۰۱**؛ **بشروتن و گرگز، ۱۳۹۶**؛ **مشایخی و علی‌پناه، ۱۳۹۴** و **نوابیا آپولوس و همکاران، ۲۰۱۶**) ارتباط مثبت و معنادار برنامه‌ریزی مالیاتی و ارزش شرکت تأیید گردیده است و پژوهش‌هایی همچون (**تارمیدی و مروانینگساری^۹، ۲۰۱۹**) به نتایجی مبنی بر وجود ارتباط منفی بین برنامه‌ریزی و ارزش شرکت رسیدند.

پس با در نظر گرفتن مباحث مطرح شده فرضیه اول این پژوهش عبارت است از: برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت تأثیر مثبتی دارد.

کیفیت حسابرسی، برنامه‌ریزی مالیاتی و ارزش شرکت

سودی که یکی از اندازه‌گیری‌های افزایش ارزش شرکت است، با هزینه بالای مالیات شرکت کاهش می‌یابد، سپس برنامه‌ریزی مالیاتی برای به حداقل رساندن مالیات انجام می‌شود. استفاده از نواحی خاکستری که در مقررات مالیاتی توضیح داده نشده است و اجرای استراتژی‌ها در انتخاب هزینه‌ها یا درآمد شرکت‌ها که می‌تواند درآمد مشمول مالیات را کاهش دهد، بخشی از برنامه‌ریزی مالیاتی است (**ایلابویا^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۶**)، اما شرکت‌ها باید برای ممیزی‌های مالیاتی آماده باشند و در صورت وجود فرار مالیاتی و تخلفات مالیاتی خود را برای جریمه‌های مالیاتی آماده کنند و این موضوع می‌تواند ارزش شرکت را کاهش دهد، لازم به ذکر است که برنامه‌ریزی مالیاتی غیر قانونی نبوده و در صورت اجرای صحیح

¹ Desai & Dharmapala

² Assidi

³ Nwaobia Appolos

⁴ Lestari & Wardhani

⁵ Ariff & Hashim

⁶ Nugroho & Agustia

⁷ Wei Ling & Abdul Wahab

⁸ Ayers

⁹ Tarmidi & Murwaningsari

¹⁰ Ilaboya

هیچگونه جرمه یا پیگردی در پی نخواهد داشت (وهاب و هالند^۱، ۲۰۱۲؛ آریف و هاشم، ۲۰۱۴ و عسیری^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). سپس به عنوان بخشی از انجام حسابرسی در مورد صورت‌های مالی، حسابرسان وظیفه دارند به حسابرسان داخلی و فرآیند حسابرسی کمک کنند تا اطمینان حاصل شود که شرکت مفاد مربوط به محاسبه، پرداخت و گزارش مالیاتی را رعایت کرده است. در این بین حسابرسان مستقل می‌توانند صحت موارد مرتبط با برنامه‌ریزی مالیاتی را تأیید نمایند و به حسابرسان داخلی، مدیریت یا حسابداران راهنمایی‌هایی در خصوص برنامه‌ریزی مالیاتی داشته باشند که این راهنمایی‌های مرتبط با برنامه‌ریزی مالیاتی می‌تواند منجر به کاهش مالیات پرداختی، افزایش نقدینگی و در نهایت افزایش ارزش شرکت گردد (مولیادی و انوار^۳، ۲۰۱۵ و لین^۴ و همکاران، ۲۰۱۲). انجام حسابرسی با کیفیت، منجر می‌شود سرمایه‌گذاران به اطلاعات شرکت اعتماد بالایی داشته باشند که این امر می‌تواند ارزش شرکت را افزایش دهد (الزوبی^۵، ۲۰۱۸؛ آلفریح^۶، ۲۰۱۶؛ پیاری و مولک^۷، ۲۰۱۵ و افزا و نظیر، ۲۰۱۴). به عنوان مثال (جامی و همکاران، ۱۳۹۸) در پژوهش خود به بررسی کیفیت حسابرسی و ارزش شرکت پرداختند. نتایج به دست آمده از پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی ارتباط مثبت و معناداری با ارزش شرکت دارد و کیفیت حسابرسی ارزش دفتری هر سهم را تقویت می‌نماید. نوع گزارش حسابرس به عنوان کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شده است. پس با در نظر گرفتن مباحث مطرح شده فرضیه دوم این پژوهش عبارت است از: نوع گزارش حسابرسی تأثیر برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت را تقویت می‌نماید.

روش انجام پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های توصیفی و همبستگی است و می‌تواند در فرایند تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران مؤثر و کاربردی باشد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، نخست از روش کتابخانه‌ای و سپس از داده‌های ارائه شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. این پژوهش از نوع پژوهش‌های بازار سرمایه است و پژوهشگر می‌خواهد بداند که آیا بین دو گروه از اطلاعات رابطه وجود دارد یا خیر، و در صورت وجود ارتباط به دنبال بررسی میزان و چگونگی (مثبت یا منفی) تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته است. پژوهش حاضر از نظر روش تحلیلی و از نوع همبستگی است. همچنین این تحقیق بر اساس ماهیت و ویژگی داده‌هایی که برای تجزیه تحلیل فرضیه‌ها استفاده می‌شوند از نوع تحقیقات کمی محسوب می‌شود.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری در این پژوهش، تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بین سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ (هشت سال) است. پس از اعمال این محدودیت‌ها نمونه آماری این پژوهش، شامل ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (۸۸۰ سال شرکت) است.

برای انتخاب نمونه از تمامی داده‌های در دسترس به روش حذفی استفاده شده است و از میان تمامی شرکت‌های در دسترس، شرکت‌هایی که دارای شرایط زیر نبوده‌اند، حذف شدند:

۱. شرکت‌هایی که تاریخ پذیرش آن‌ها در سازمان بورس اوراق بهادار تهران بعد از اول سال ۱۳۹۴ است.

¹ Wahab & Holland

² Asiri

³ Mulyadi & Anwar

⁴ Lin

⁵ Alzoubi

⁶ Alfraih

⁷ Bepari & Mollik

۲. شرکت‌هایی که قبل از سال ۱۴۰۱ از بورس اوراق بهادار تهران کسر شده‌اند.
۳. شرکت‌هایی که در زمره و طبقه شرکت‌هایی مؤسسات مالی و واسطه‌گری و هلدینگ می‌باشند.
۴. شرکت‌هایی که پایان سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند نیست.
۵. شرکت‌هایی که در دوره مورد بررسی توقف معاملاتی داشته‌اند.

متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

ارزش شرکت: کیوتوین یکی از مبناها جهت ارزیابی ارزش شرکت است که از رابطه (۱) زیر به دست می‌آید:
ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت / ارزش بازار سهام + ارزش دفتری بدهی‌های شرکت = $Q - \text{TOBINS}$
ارزش بدهی‌های شرکت و ارزش کل دارایی با بهره‌گیری از صورت وضعیت مالی مشخص می‌گردد.
برای محاسبه ارزش بازار سهام قیمت پایانی هر سهم در تاریخ ترازنامه بر مبنای تابلو بورس اوراق بهادار در تعداد سهام شرکت در همان تاریخ ضرب می‌شود.

متغیر مستقل

برنامه‌ریزی مالیاتی (TP): برای بررسی برنامه‌ریزی مالیاتی از پژوهش **عبدالوهاب و هالند (۲۰۱۵)** از رابطه (۲) استفاده می‌گردد:

کل دارایی‌ها/درآمد قبل از کسر مالیات (نرخ مؤثر مالیاتی-نرخ قانونی مالیات)=برنامه‌ریزی مالیاتی
برای محاسبه نرخ مؤثر مالیاتی از رابطه (۳) زیر استفاده می‌گردد:
درآمد قبل از کسر مالیات/هزینه مالیات سال جاری=نرخ مؤثر مالیاتی
لازم به توضیح است نرخ مالیاتی مختلف برای شرکت‌هایی که نرخ مالیاتی متفاوتی دارند لحاظ گردیده است.

متغیر تعدیلگر

کیفیت حسابرسی (AQ): در پژوهش حاضر برای بررسی نمودن کیفیت حسابرسی از سنجه زیر استفاده گردیده است:
نوع اظهار نظر حسابرس (AuditOpinion): این متغیر برای گزارش‌هایی که تعدیل شده است کد ۱ و در غیر این صورت صفر خواهد بود (دیلویت^۱، ۲۰۱۰؛ خدای پور و همکاران، ۱۳۹۲؛ شاه‌مرادی و طباطبائی‌نسب، ۱۴۰۰ و نمازی و عزیزی، ۱۴۰۰).

متغیرهای کنترلی

اندازه (SIZE): لگاریتم طبیعی خالص فروش شرکت.
اهرم مالی (LEV): برابر است با کل بدهی‌ها بر کل دارایی‌های شرکت.
عمر شرکت (AGE): برابر با لگاریتم طبیعی عمر بورسی شرکت.
نرخ بازده داخلی (ROA): برابر است با سود قبل از کسر مالیات بر کل دارایی‌ها.
نسبت جاری (CR): برابر است با نسبت دارایی‌های جاری به بدهی‌های جاری شرکت.

مدل پژوهش

برای آزمون فرضیات پژوهش از مدل تارمیدی و موروانگینساری (۲۰۱۹) بهره گرفته شده است. مدل به شرح زیر است:

مدل (۱) فرضیه اول:

$$FV_{it} = B_0 + B_1 TP_{it} + B_2 SIZE_{it} + B_3 Age_{it} + B_4 Lev_{it} + B_5 ROA_{it} + B_6 CR_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل (۲) آزمون فرضیه دوم:

$$FV_{it} = B_0 + B_1 TP_{it} + B_2 AudOpinion_{it} + b_3 TP_{it} * AudOpinion_{it} + B_4 SIZE_{it} + B_5 Age_{it} + B_6 Lev_{it} + B_7 ROA_{it} + B_8 CR_{it} + \varepsilon_{it}$$

آزمون استحکام نتایج

جهت بررسی دقیق تأثیر کیفیت حسابرسی بر اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت از دو متغیر اندازه شرکت حسابرسی و دوره تصدی حسابرسی استفاده گردیده است و نتایج به دست آمده ارائه گردیده است.

اندازه مؤسسه حسابرسی (AuditSize): رتبه بندی مؤسسه حسابرسی یکی از شاخص‌های کیفیت حسابرسی است. در این پژوهش، به پیروی از پژوهش‌های علوی طبری و همکاران (۱۳۸۸)، نونهای نهر و همکاران (۱۳۸۹)، خواجوی و ابراهیمی میمند (۱۳۹۴) و شاه‌مرادی و طباطبائی‌نسب (۱۴۰۰) اندازه مؤسسه حسابرسی، متغیر موهومی است که در شرایطی که حسابرسی شرکت به وسیله سازمان حسابرسی انجام شود عدد یک و در غیر این صورت، صفر به آن اختصاص می‌یابد. دوره تصدی حسابرس (AuditTenure): برای این متغیر، در صورتی که حسابرس مطابق با پژوهش حیدری و همکاران (۱۳۹۵)، رحیمیان و همکاران (۱۳۹۵)، شاه‌مرادی و طباطبائی‌نسب (۱۴۰۰) و نمازی و عزیز (۱۴۰۰) بیش از ۳ سال از حسابرس شرکت صاحبکار بوده باشد کد ۱ و در غیر این صورت صفر خواهد بود.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی پژوهش در جدول ۱ ارائه گردیده است:

جدول ۱. آمار توصیفی در بردارنده میانگین، میانه، انحراف معیار، بیشینه و کمینه مشاهدات متغیرهای مطرح در پژوهش									
متغیرها	نماد	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	جارکوا برا	احتمال	مشاهدات
ارزش شرکت	Q	۱/۵۹۸	۱/۲۴۱	۹/۲۶۸	۰/۶۷۴	۰/۸۲۷۸	۳/۸۲۹	۰/۰۱۴	۸۸۰
برنامه‌ریزی مالیاتی	TP	۰/۰۱۴	۰/۰۰۹	۰/۰۴۹	-۰/۰۱۱	۰/۰۱۶۴۰	۳۸/۶۰۰	۰/۰۰۱	۸۸۰
اندازه شرکت	SIZE	۱۴/۳۷۴	۱۳/۱۵۰	۱۹/۶۱۸	۱۰/۴۲۷	۱/۶۱۹۴	۲۱۴/۵۲۲	۰/۰۰۱	۸۸۰
اهرم مالی	LEV	۰/۵۸۳	۰/۵۸۴	۱/۶۵۷	۰/۰۱۳	۰/۰۱۴۶۲	۴۳/۶۱۰	۰/۰۰۲	۸۸۰
عمر شرکت	AGE	۲/۳۱۸	۲/۴۸۹	۳/۸۱۰	۰/۰۰۴	۰/۸۲۵	۲۰۰/۵۴۰	۰/۰۰۴	۸۸۰
نرخ بازده دارایی	ROA	۰/۲۰۳	۰/۱۶۷	۳/۰۹۱	-۰/۱۹۰	۰/۲۴۶	۲۴/۶۹۱	۰/۰۰۱	۸۸۰
نسبت جاری	CR	۱/۰۳۴	۰/۹۷۶	۷۶۹۴۱	۰/۶۴۸	۰/۱۱۵۴	۱۳/۶۳۲	۰/۰۰۱	۸۸۰
نوع اظهار نظر حسابرسی		۰/۶۳۷	۰/۷۰۸	۱	۰	۱۴/۶۳	۵۰/۶۸۰	۰/۰۰۱	۸۸۰

منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد میانگین ارزش شرکت برای شرکت‌های نمونه تحقیق برابر است با ۱/۵۹۸ که این عدد نشان از آن دارد که ارزش بازار دارایی‌های شرکت‌های انتخابی عددی حدود ۱/۵۹ برابر ارزش دفتری آن‌ها است. کمینه و بیشینه میزان ارزش شرکت نیز به ترتیب با ۰/۶۷۴ و ۹/۲۶۸ برابر است. میانگین به دست آمده برای برنامه‌ریزی مالیاتی

شرکت‌ها با ۰/۰۱۴ برابر است که این یعنی به طور متوسط شرکت‌های مورد مطالعه در پژوهش این مقدار برنامه‌ریزی مالیاتی را انجام داده‌اند. بیشینه و کمینه به دست آمده برای متغیر برنامه‌ریزی مالیاتی نیز به ترتیب ۰/۰۴۹ و ۰/۰۱۱- است که نشان می‌دهد که بیشترین و کمترین میزان برنامه‌ریزی مالیاتی چقدر است. متوسط متغیر کنترلی اهرم مالی برابر است با ۰/۵۸۳ که این عدد بیانگر این موضوع است که شرکت‌های انتخابی در نمونه به صورت میانگین ۵۸ درصد اهرم مالی استفاده می‌نمایند. بیشینه و کمینه مقدار اهرم مالی نیز برابر است با ۱/۶۵۷ و ۰/۱۳ که نشان دهنده بیشترین و کمترین اهرم مالی در شرکت‌های مورد بررسی است. علت بالا بودن مقدار اهرم مالی از عدد یک حضور شرکت‌های با ارزش دفتری منفی در میان مشاهدات است. بیشترین و کمترین اندازه شرکت نیز در جدول به ترتیب برابر با ۱۹ و ۱۰ است.

آزمون فرضیات کلاسیک رگرسیون، در این پژوهش با در نظر گرفتن کتاب **بنی‌مهد و همکاران (۱۳۹۵)** است. نتایج به دست آمده از این آزمون نشان می‌دهد که تمامی متغیرهای پژوهش بدلیل اینکه سطح معناداری کمتر از ۵ درصد شده است پایا هستند و استفاده نمودن از این متغیرها سبب بوجود آمدن رگرسیون کاذب نخواهد شد. از آزمون عامل تورم واریانس برای بررسی نمون عدم وجود همبستگی خطی میان متغیرهای توضیحی استفاده گردید. براساس نتایج به دست آمده، واریانس در مدل‌های پژوهش کمتر از ۵ درصد را نشان می‌دهد که این یعنی مشکل هم خطی وجود ندارد. همچنین آزمون وایت برای بررسی نمودن ناهمسانی واریانس باقی مانده مدل‌ها بهره گرفته شده است. نتایج آزمون نشان از عدم وجود ناهمسانی واریانس دارد. برای آزمون نمودن وجود خود همبستگی نیز از آزمون دورین و اتسون استفاده گردیده است. در جدول ۲ نتایج آزمون f لیمر و هاسمن ارائه گردیده است. از آزمون f لیمر برای مشخص نمودن پانلی و یا تلفیقی بودن نوع داده‌ها استفاده می‌گردد. در صورتی که داده‌ها از نوع پانل باشند، باید مشخص شود که کدام یک از مدل داده‌های پانلی (اثرات ثابت یا تصادفی) بایستی استفاده گردد که بدین منظور از آزمون هاسمن بهره گرفته شده است. با در نظر گرفتن H_0 آزمون f لیمر، در شرایطی که احتمال آماره به دست آمده کمتر از ۵ درصد باشد، در این صورت الگوی داده‌های ترکیبی و اگر غیر از این حالت باشد الگوی داده‌های تلفیقی است. همچنین، با در نظر گرفتن H_0 در آزمون هاسمن، در شرایطی که احتمال آماره به دست آمده کمتر از ۵ درصد باشد، نوع مدل داده‌های تابلویی بایستی مدل اثرات ثابت باشد، در غیر این صورت مدل اثرات تصادفی منتخب خواهد بود.

جدول ۲. آزمون آزمون f لیمر و هاسمن

فرضیه	آزمون f لیمر		آزمون هاسمن	
	مقداره آماره	احتمال آماره	مقداره آماره	احتمال آماره
فرضیه اول	۷/۵۸۲۶	۰/۰۰۰۱	۷/۴۶۲۵	۰/۰۰۶۹
	پانلی		اثرات ثابت	
فرضیه دوم	۵/۳۴۷۶	۰/۰۰۰۰۱	۷/۸۰۲۴	۰/۰۰۶۱
	پانلی		اثرات ثابت	

نتایج آزمون فرضیه اول در جدول ۳ آورده شده است. با توجه به سطح معناداری آماره F لیمر (چاو) برابر با ۰/۰۰۰ است و این کمتر از سطح خطای مورد پذیرش است؛ بنابراین، مدل داده‌های تابلویی برای برازش رگرسیون انتخاب گردیده است. برای انتخاب نوع اثرات ثابت یا تصادفی از آزمون هاسمن بهره گرفته شده است. با در نظر گرفتن این که سطح

معناداری آماره هاسمن پایین تر از سطح خطای مورد پذیرش است، مدل اثرات ثابت برای برازش رگرسیون استفاده می‌گردد. آماره به‌دست آمده دورین واتسون نیز عددی قابل قبول مابین (۱/۵ و ۲/۵) است که نشان از عدم همبستگی میان اجزای خطای مدل دارد. با در نظر گرفتن این نکته که در بررسی‌های هم خطی میان متغیرهای مدل، مقادیر آن‌ها کمتر از ۵ درصد است، در نتیجه هم خطی در مدل وجود ندارد. عدد به‌دست آمده برای معناداری آماره F ۰/۰۰۰ بوده که این عدد کمتر از سطح خطای قابل پذیرش یعنی ۵ درصد است و این یعنی کل مدل رگرسیونی معنادار است. با در نظر گرفتن پایین بودن سطح معنی‌داری آماره t از سطح خطای مورد پذیرش برای ضریب برنامه‌ریزی مالیاتی، نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت ارتباطی مثبت و معنادار دارد؛ بنابراین، فرضیه اول تحقیق نمی‌تواند در سطح اطمینان ۹۵ درصدی رد گردد. می‌توان نتیجه گرفت که با بهبود یافتن برنامه‌ریزی مالیاتی شرکت‌ها، ارزش شرکت نیز بهبود پیدا می‌کند. از میان متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، نرخ بازده داخلی و نسبت جاری اثری به‌صورت مثبت و معنادار و اهرم مالی اثری به‌صورت منفی و معنادار را بر ارزش شرکت دارند. همچنین طبق نتایج به‌دست آمده مشخص گردید که عمر شرکت‌ها اثر معناداری بر ارزش شرکت ندارد.

جدول ۳. نتایج آزمون فرضیه اول

$FV_{it} = B_0 + B_1 TP_{it} + B_2 SIZE_{it} + B_3 Age_{it} + B_4 Lev_{it} + B_5 ROA_{it} + B_6 CR_{it} + \varepsilon_{it}$						
متغیر	علامت اختصاری	ضریب	خطای استاندارد	مقدار آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
برنامه‌ریزی مالیاتی	TP	۰/۲۸۱	۰/۰۵۹	۴/۷۶۲	۰/۰۲۱	۱/۰۶۱
اندازه شرکت	SIZE	۰/۰۹۸	۱/۵۴۱	۰/۰۶۳	۰/۰۱۹	۱/۰۶۳
اهرم مالی	LEV	-۰/۰۷۳	۰/۰۲۵	-۲/۹۲۰	۰/۰۳۸	۱/۰۱۳
عمر شرکت	AGE	۳/۸۸۴	۲/۹۶۷	۱/۳۰۹	۰/۵۷۹	۱/۱۴۸
نرخ بازده دارایی	ROA	-۰/۱۱۳	۰/۰۴۰	-۲/۸۲۵	۰/۰۴۹	۱/۰۰۴
نسبت جاری	CR	۰/۰۳۹	۰/۰۶۶	۰/۵۹۰	۰/۰۱۴	۱/۰۳۲
عرض از مبدأ	C	۰/۶۵۲	۰/۰۹۶	۶/۷۹۱	۰/۰۰۰	-
ضریب تعیین				۰/۵۹۶		
ضریب تعیین تعدیل شده				۰/۵۶۴		
آماره دورین واتسون				۲/۰۱۷		
آماره f				۶/۶۵۱		
احتمال آماره				۰/۰۰۰۱		

نتایج آزمون فرضیه دوم در جدول ۴ آورده شده است. با در نظر گرفتن نتایج به‌دست آمده در جدول شماره ۴ و آماره F به‌دست آمده (۶/۲۹۰) و سطح معناداری (۰/۰۰۰۱) می‌توان اینگونه ادعا نمود که در سطح اطمینان ۹۹ درصد در مجموع الگوی رگرسیون از معناداری بالایی برخوردار است. پس، با در نظر گرفتن ضریب تعیین تعدیل شده به‌دست آمده برای الگو که برابر با (۴۹) درصد است. می‌توان ادعا نمود که مجموعه متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش حاضر (۴۹) درصد از میزان تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. آماره دورین واتسون نیز برابر با ۲/۱۸۰ است که نشان می‌دهد که مشکل همبستگی در میان متغیرهای پژوهش وجود ندارد. برنامه‌ریزی مالیاتی و نوع اظهار نظر حسابرس برابر با ۰/۰۳۱ در سطح ۵ درصد معنادار است و این یعنی فرضیه دوم تأیید می‌گردد.

جدول ۴. نتایج آزمون فرضیه دوم

$$FV_{it} = B_0 + B_1 TP_{it} + B_2 AudOpinion_{it} + b_3 TP_{it} * AudOpinion_{it} + B_4 SIZE_{it} + B_5 Age_{it} + B_6 Lev_{it} + B_7 ROA_{it} + B_8 CR_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر	علامت اختصاری	ضریب	خطای استاندارد	مقدار آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
برنامه‌ریزی مالیاتی	TP	۰/۱۹۲	۰/۰۴۵	۴/۲۶۶	۰/۰۳۸	۱/۰۳۷
نوع اظهار نظر حسابرس	AudOpinion	۰/۱۸۷	-۰/۰۶۵	-۲/۸۷۶	۰/۰۲۳	۱/۰۶۲
برنامه‌ریزی مالیاتی × نوع اظهار نظر حسابرس	AudOpinion*TP	۰/۵۲۹	۰/۱۶۷	۳/۱۶۷	۰/۰۳۱	۱/۰۹۲
اندازه شرکت	SIZE	-۰/۰۹۷	۱/۵۶۳	-۰/۰۶۲	۰/۰۳۸	۱/۰۴۱
اهرم مالی	LEV	-۰/۰۶۰	۰/۰۱۱	-۵/۴۵۴	۰/۰۲۱	۱/۰۶۷
عمر شرکت	AGE	۴/۹۵۸	۳/۱۶۸	۱/۵۶۵	۰/۶۳۴	۱/۱۰۷
نرخ بازده داخلی	ROA	-۰/۱۹۹	۰/۰۳۵	-۵/۶۸۵	۰/۰۵۷	۱/۰۳۶
نسبت جاری	CR	۰/۰۲۷	۰/۰۱۶	۱/۶۸۷	۰/۰۳۴	۱/۰۱۸
عرض از مبدأ	C	۰/۴۹۳	۰/۰۶۱	۸/۰۸۱	۰/۰۰۰	-
				۰/۵۲		
				۰/۴۹		
				۲/۱۸۰		
				۶/۲۹۰		

ضریب تعیین تعدیل شده
آماره دوربین واتسون
آماره f
احتمال آماره

آزمون‌های استحکام نتایج

سطح معناداری متغیر برنامه‌ریزی مالیاتی و اندازه مؤسسه حسابرسی برابر با ۰/۰۷۶ که در سطح ۱۰ درصد معنادار است و ایندکس تأیید فرضیه دوم پژوهش است. برنامه‌ریزی مالیاتی و دوره تصدی حسابرسی برابر با ۰/۱۱۷ معنادار نبوده است.

جدول ۵. آزمون استحکام نتایج

متغیر	علامت اختصاری	ضریب	خطای استاندارد	مقدار آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
برنامه‌ریزی مالیاتی × اندازه مؤسسه حسابرسی	AudSize*TP	-۵۷/۶۸۲	۷۶/۴۵۷	-۰/۷۵۴	۰/۰۷۶	۱/۰۷۱
برنامه‌ریزی مالیاتی × دوره تصدی حسابرس	AudTenure*TP	۱۸۹/۷۶۴	۱۰۸/۶۵۴	۱/۷۴۶	۰/۱۱۷	۱/۱۱۶

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش تعدیلگری کیفیت حسابرسی بر ارتباط میان مدیریت و برنامه‌ریزی مالیاتی با ارزش شرکت است. نتایج به‌دست آمده از آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد که ارتباطی به‌صورت مثبت و معنادار میان اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت وجود دارد. نتایج به‌دست آمده را می‌توان منطبق با تئوری ارزش آفرینی دانست که بر مبنای این تئوری از آنجایی که فعالیت‌های برنامه‌ریزی مالیاتی که همان اجتناب از مالیات است، موجب کاهش یافتن انتقال ثروت از سهام‌داران به دولت می‌گردند که در نتیجه این موضوع فعالان بازار نگاه مثبتی بر این فعالیت‌ها دارند و واکنش آن‌ها با افزایش قیمت سهام همراه است. نتایج به‌دست آمده از آزمون فرضیه اول پژوهش با پژوهش‌های حکمت و همکاران (۱۴۰۲)؛ محمدی (۱۴۰۱)؛ بشروتن و گرگر (۱۳۹۶)؛ مشایخی و علی‌پناه (۱۳۹۴) و نوایا آپولوس و همکاران (۲۰۱۶) هم‌راستا است و با پژوهش تارمیدی و موروانینگساری (۲۰۱۹) هم‌راستا نیست.

فرضیه دوم پژوهش بیان می‌نماید کیفیت حسابرسی اثر تعدیلگری مثبتی را بر ارتباط بین اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت دارد. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد نوع گزارش حسابرسی ارتباط اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت را تقویت می‌نمایند و در این نتایج نقش تعدیلگری کیفیت حسابرسی مشهود است. در شرایطی که کیفیت حسابرسی بالا باشد و شرکت از حسابرسی ماهر و متخصص استفاده نماید، اعتماد سهام‌داران و سایر نهادهای مرتبط با شرکت افزایش خواهد یافت. این اعتماد می‌تواند منجر به افزایش ارزش شرکت در بازار سهام و جذب سرمایه‌گذاران جدید شود. علاوه بر این حسابرسی با کیفیت بالا می‌تواند تأثیر مستقیمی بر برنامه‌ریزی مالیاتی داشته باشد. حسابرس متخصص توانایی تشخیص و ارزیابی صحیح مسائل مالیاتی را دارد و می‌تواند در خصوص برنامه‌ریزی مالیاتی به شرکت کمک یا راهنمایی نماید که این امر منجر به کاهش هزینه‌های مالیاتی، بهبود نقدینگی و افزایش سودآوری شرکت است که نتیجه این اقدامات منجر به افزایش ارزش شرکت خواهد شد. پس، کیفیت حسابرسی می‌تواند تأثیر مهمی بر ارتباط بین اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت داشته باشد. اعتماد سهام‌داران و سایر نهادهای مرتبط به شرکت شرط لازم برای فعالیت و ارزشمند بودن شرکت است که این اعتماد می‌تواند از طریق حسابرسی با کیفیت به دست آید. کیفیت حسابرسی نیز بهبود عملکرد مالیاتی و مالی را به دنبال داشته و با کمک به برنامه‌ریزی مالیاتی ارزش شرکت را افزایش می‌دهد. در نتیجه فرضیه دوم پژوهش رد نمی‌گردد. نتایج به دست آمده برای فرضیه فرعی دوم پژوهش نشان داد نوع گزارش حسابرسی نقش تعدیلگری بر اثرگذاری برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت دارد. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه دوم پژوهش با پژوهش **تارمیدی و موروانینگساری (۲۰۱۹)** هم‌راستا نیست.

با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده از آزمون فرضیات پژوهش پیشنهادهایی کاربردی زیر ارائه می‌گردد:

✓ نتایج به دست آمده از آزمون فرضیات پژوهش نشان داد که برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت تأثیر مثبتی را دارد. به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌گردد در زمان سرمایه‌گذاری، وزنی هر چند اندک به اثر برنامه‌ریزی مالیاتی داشته و اثر آن را در تصمیمات سرمایه‌گذاری خویش لحاظ کنند.

✓ همچنین پیشنهاد می‌گردد سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان در زمان تصمیم‌گیری برای کاهش اثر برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت سعی نمایند شرکت‌هایی را انتخاب نمایند که توسط شرکت‌های حسابرسان با کیفیت، صورت‌های مالی آن‌ها حسابرسی شده است.

✓ به سازمان‌ها و نهادهایی مالیاتی نیز پیشنهاد می‌گردد تا شکاف‌های موجود که منتج به کاهش کمتر از واقع مالیات می‌شوند را شناسایی و در جهت رفع آن‌ها قوانین و مقرراتی وضع نمایند. نهادها و سازمان‌های مالیاتی می‌توانند بیش از پیش بر لزوم انجام حسابرسی مالیاتی تأکید نمایند.

در کار پژوهش نیز مانند هر کار دیگری احتمال وجود عوامل مخل و مزاحم وجود دارد که مانع از جریان عادی امور شده و نتایج تحقیق را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بدیهی است تأثیر این عوامل در برخی از موارد موجب کم‌رنگ شدن نتایج تحقیق و در بعضی از موارد موجب شدت هر چه بیشتر آن‌ها می‌گردد. در هر دو صورت، کنترل تأثیر این عوامل به عنوان کنترل عوامل ناخواسته حائز اهمیت زیادی است. عمده‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر که احتمالاً می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج حاصل از تحقیق را تحت تأثیر قرار دهند عبارتند از:

۱. با توجه به محدود بودن جامعه آماری به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تسری نتایج به سایر شرکت‌ها بایستی با احتیاط انجام شود.
۲. اثرات ناشی از تفاوت در روش‌های حسابداری در اندازه‌گیری و گزارش رویدادهای مالی ممکن است بر نتایج تأثیر بگذارد که تعدیلی از این بابت به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات صورت نگرفته است.
۳. وجود برخی شرایط نظیر حوادث غیرمترقبه و شرایط سیاسی که بر شرکت‌ها (در حالت خرد) و بر کشور (در حالت کلان) مؤثر هستند، در پژوهش حاضر در نظر گرفته نشده اند. لذا، در تعمیم نتایج پژوهش باید احتیاط کرد.
۴. تأثیر متغیرهای دیگری که کنترل آن‌ها خارج از دسترس محقق است و امکان تأثیرگذاری آن‌ها بر نتایج پژوهش دور از ذهن نیست.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه شهید باهنر کرمان به خاطر همکاری در اجرای پژوهش حاضر تقدیر به عمل می‌آید.

منابع

- بشروتنن، موسی و گرکز، منصور (۱۳۹۶). بررسی تأثیر برنامه‌ریزی مالیاتی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، اولین کنفرانس ملی مطالعات نوین مدیریت در ایران، کرج، مؤسسه آموزش عالی علامه خویی و مؤسسه آموزش عالی معراج. <https://civilica.com/doc/690749>.
- بنی‌مهد، بهمن و عربی، مهدی و حسن‌پور، شیوا (۱۳۹۵). پژوهش‌های تجربی و روش‌شناسی در حسابداری. چاپ هفتم، نشر ترمه، تهران. <https://www.termehbook.com/product/9789649785547>
- جامی، مجید؛ محمدی، فاطمه و سارانی، افسانه (۱۳۹۸). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/199> ۷۶-۶۵، ۳(۹)، ۳-۹.
- حکمت، هانیه؛ حیدرزاده خلیفه‌کندی، وحید و علیزاده، شکوفه (۱۴۰۲). تأثیر عملکرد مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر ارتباط بین برنامه‌ریزی مالیاتی و ارزش شرکت. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۳(۴)، ۸۳-۱۱۰. https://jera.alzahra.ac.ir/article_7362.html?lang=fa
- حکمت، هانیه؛ حیدرزاده خلیفه‌کندی، وحید و قربانی، راضیه (۱۴۰۳). نقش تعدیلگری محافظه‌کاری بر ارتباط بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود. مطالعات تجربی حسابداری مالی، مقالات آماده انتشار، https://qjma.atu.ac.ir/article_17440.html?lang=fa
- حیدری، مهدی؛ قادری، بهمن و رسولی، پیمان (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی: رویکرد الگو سازی معادلات ساختاری. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۳(۳)، ۳۵۳-۳۷۲. https://acctgrev.ut.ac.ir/article_59780.html?lang=fa
- خدای‌پور، احمد؛ دلدار، مصطفی و محمدرضا خانی، وحید (۱۳۹۲). بررسی تأثیر هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی بر کیفیت حسابرسی. دانش حسابداری، ۱۳(۵۰)، ۱-۲۰. <https://ensani.ir/fa/article/327860>
- خواجوی، شکراله و ابراهیمی میمند، مهدی (۱۳۹۴). رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود با هدف دستیابی به آستانه‌های سود. مجله دانش حسابداری، ۲۲(۲)، ۲۹-۵۶. https://jak.uk.ac.ir/article_1408.html?lang=fa
- رحیمیان، نظام‌الدین؛ تقوی فرد، محمدتقی و جوادی صوفیانی، سپیده (۱۳۹۵). کیفیت حسابرسی و ارزش بالای حقوق صاحبان سهام. پژوهش‌های تجربی حسابداری مالی، ۱۳(۵۲)، ۱۱۱-۱۴۰. https://qjma.atu.ac.ir/article_7739.html?lang=fa
- رحیمی، علیرضا؛ شمس‌الدینی، کاظم و عسکری شاهرآباد، مهدی (۱۴۰۱). تدوین مدل اجرایی مالیات‌های زیست محیطی. مجله دانش حسابداری، ۱۳(۴)، ۱۴۲-۱۱۷. https://jak.uk.ac.ir/article_3232.html?lang=fa

- شاه‌مرادی، نسیم و طباطبائی‌نسب، زهره (۱۴۰۰). تأثیر کیفیت حسابداری بر رابطه نا اطمینانی اقتصادی و مدیریت سود ناشی از اقلام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۳(۱)، ۶۷-۸۶. https://far.ui.ac.ir/article_25426.html?lang=fa
- شمس‌الدینی، کاظم؛ سعادت بخت، کیمیا و عسکری شاهم‌آباد، مهدی (۱۴۰۱). کیفیت اطلاعات حسابداری و بازده غیر عادی انباشته با تأکید بر مالکیت نهادی و حجم معاملات: رویکرد خطی و غیرخطی. *پیشرفت‌های حسابداری*، ۱۴(۱)، ۱۵۱-۱۸۸. https://jaa.shirazu.ac.ir/article_6755.html?lang=fa
- شمس‌الدینی، کاظم؛ نعمتی، میثم و عسکری شاهم‌آباد، مهدی (۱۴۰۱). ارائه مدلی به منظور توسعه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۱۱(۱)، ۸۱-۱۰۰. https://jaacsi.alzahra.ac.ir/article_6362.html?lang=fa
- عبدلی، محمدرضا؛ شوروزی، محمدرضا و میرزائی، سعیده (۱۳۹۲). بررسی ارتباط بین تفاوت مالیت ابزاری و تشخیصی با شفافیت شرکتی. *حسابداری مالی*، ۱۹(۵)، ۶۹-۹۰. <https://qfaj.mobarakeh.iau.ir/article-1-139-fa.html>
- علوی طبری، سید حسین؛ خلیفه سلطان، سید احمد و شهبدیان، ندا (۱۳۸۸). کیفیت حسابداری و پیش بینی سود. *تحقیقات حسابداری و حسابداری*، ۱(۳)، ۲۲-۳۵. https://www.iaaaar.com/article_105193.html?lang=fa
- فخری، مجید؛ پازکی، علی و خوشکار، فرزین (۱۳۹۸). بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر رابطه حاکمیت شرکتی و اجتناب مالیاتی. *رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۳(۱۱)، ۲۲-۴۱. <https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/284>
- فروغی، داریوش؛ رهروی دستجردی، علیرضا و سپاهی، فهیمه (۱۴۰۱). تأثیر ارزش شرکت و سود حسابداری بر مخارج سرمایه‌ای: نقش تعدیلی کیفیت اطلاعات داخلی. *مجله دانش حسابداری*، ۱۳(۲)، ۳۱-۵۱. https://jak.uk.ac.ir/article_3057.html?lang=fa
- کلهرچگینی، مهناز؛ مومنی، علیرضا و هاشمی، هادی (۱۳۹۵). بررسی ارتباط بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور* ۴۷۶۱۶۵af98d328b8624455731a987965. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/476165af98d328b8624455731a987965>
- محمدی، محمد (۱۴۰۱). اثر تعدیل‌کننده ویژگی‌های هیات مدیره بر رابطه بین ارزش شرکت و برنامه‌ریزی مالیاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *تحلیل بازار سرمایه*، ۲(۱)، ۱۰۲-۱۳۲. https://journals.iau.ir/article_692235.html
- مشایخی، بیتا و علی پناه، صبری (۱۳۹۴). تأثیر راهبری شرکتی بر رابطه‌ی بین اجتناب از مالیات و ارزش شرکت، *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابداری*، ۲۵(۷)، ۶۴-۴۹. <https://sanad.iau.ir/journal/faar/Article/511730?jid=511730>
- مهرانی، ساسان و نوروزی، سونا (۱۳۹۴). بررسی اثر حاکمیت شرکتی بر ارتباط بین ارزش شرکت و مدیریت سود. *دانش حسابداری مالی*، ۲(۳)، ۱۰۵-۱۲۲. https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_1247.html?lang=fa
- نادری، مریم؛ محمودی، محمد و یزدانی، شهره (۱۴۰۱). ارائه مدل اندازه‌گیری مدیریت خطا و اثر آن بر گزارشگری مالی متقلبانه با تأکید بر نقش کیفیت حسابداری. *مجله دانش حسابداری*، ۱۳(۲)، ۵۳-۸۲. https://jak.uk.ac.ir/article_3061.html?lang=fa
- نمازی، نویدرضا و اسماعیل‌پور، حسن (۱۴۰۰). تأثیر کیفیت حسابداری بر ارزش افزوده شرکت‌ها با تأکید بر نقش میانجی مسئولیت اجتماعی. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابداری*، ۱۳(۵۲)، ۱۱۵-۱۵۰. <https://sanad.iau.ir/Journal/faar/Article/1073850>
- نمازی، نویدرضا و عزیزی، پدram (۱۴۰۰). بررسی تأثیر تعدیلی کیفیت حسابداری بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و قیمت‌گذاری کمتر از واقع عرضه عمومی اولیه سهام. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۸(۶۹)، ۱۱۵-۱۴۴. https://qjma.atu.ac.ir/article_12646.html?lang=fa
- نونهال نهر، علی اکبر؛ جبارزاده کنگرلویی، سعید و پورکریم، یعقوب (۱۳۸۹). رابطه بین کیفیت حسابرس و قابلیت اتکای اقلام تعهدی. *بررسی‌های حسابداری و حسابداری*، ۱۷(۶۱)، ۵۵-۷۰. https://acctgrev.ut.ac.ir/article_21685.html?lang=fa

References

- Abdoli, M., Shurouzi, M., & Mirzaei, S. (2012). Investigating the relationship between instrumental and diagnostic ownership differences with corporate transparency. *Financial Accounting*, 5(19), 69-90 <https://qfaj.mobarakeh.iau.ir/article-1-139-fa.html> [In Persian].
- Abdul Wahab, N.S., Holland, K., & Soobaroyen, T. (2015). Do UK outside CEOs engage more in tax planning than the insiders? *Jurnal Pengurusan*, 45, 119-129 DOI: 10.17576/pengurusan-2015-45-11.

- Abernethy, M.A., Bouwens, J., & Kroos, P. (2017). Organization identity and earnings manipulation. *Accounting, Organizations and Society*, 58, 1-14 <https://doi.org/10.1016/j.aos.2017.04.002>.
- Abu, M.M. (2022). The interplay of corporate tax planning and corporate governance on firm value: Evidence from listed NGX consumer goods firms. *Investment Management and Financial Innovations*, 19(2), 130-142 https://www.academia.edu/download/87932923/IMFI_2022_02_Abu.pdf.
- Ado, A.B., Rashid, N., Mustapha, U.A., & Ademola, L.S. (2020). The impact of audit quality on the financial performance of listed companies Nigeria. *Journal of Critical Reviews*, 7(9), 37-42 https://www.academia.edu/download/72239149/LATEEF_SAHEED_AUDIT_QUALITY_2020.pdf.
- Afza, T., & Nazir, M.S. (2014). Audit quality and firm value: A case of Pakistan. *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, 7(9), 1803-1810 <https://www.airitilibrary.com/Article/Detail?DocID=20407467-201403-201506300027-201506300027-1803-1810>.
- Agyei-Mensah, B.K. (2019). The effect of audit committee effectiveness and audit quality on corporate voluntary disclosure quality. *African Journal of Economic and Management Studies*, 10(1), 17-31 <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/AJEMS-04-2018-0102/full/html>.
- Alavi Tabari, S.H., Khalifeh Soltan, S.A., & Shahbandian, N. (2009). Audit quality and earnings forecast. *Accounting and Auditing Research*, 1(3), 22-35 https://jfab.journals.ikiu.ac.ir/article_1247.html?lang=en [In Persian].
- Alfraih, M. M. (2016). The role of audit quality in firm valuation: Evidence from an emerging capital market with a joint audit requirement. *International Journal of Law and Management*, 58(5), 575-598 <https://doi.org/10.1108/IJLMA-09-2015-0049>.
- AlQadasi, A., & Abidin, S. (2018). The effectiveness of internal corporate governance and audit quality: the role of ownership concentration—Malaysian evidence. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 18(2), 233-253 <https://doi.org/10.1108/CG-02-2017-0043>.
- Alzoubi, E.S.S. (2018). Audit quality, debt financing, and earnings management: Evidence from Jordan. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 30, 69-84 <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2017.12.001>.
- Amiram, D., & Frank, M.M. (2016). Foreign portfolio investment and shareholder dividend taxes. *The Accounting Review*, 91(3), 717-740 <https://doi.org/10.2308/accr-51264>.
- Ariff, A.M., & Hashim, H.A. (2014). Governance and the value relevance of tax avoidance. *Malaysian Accounting Review*, 13(2), 87-107 <https://mar.uitm.edu.my/images/Vol-13-2/04.pdf>.
- Asiri, M., Al-Hadi, A., Taylor, G., & Duong, L. (2020). Is corporate tax avoidance associated with investment efficiency? *The North American Journal of Economics and Finance*, 52, 101143 <https://doi.org/10.1016/j.najef.2020.101143>.
- Askari Shahamabad, M., Rahimi, A., Shamsadini, K., & Shafiee Hemmatabad, M. (2023). Prioritization and taxonomy of factors related to environmental tax reform (ETR) using fuzzy AHP approach. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 34(6), 1493-1515 <https://doi.org/10.1108/MEQ-08-2022-0227>.
- Assidi, S., Aliani, K., & Omri, M.A. (2016). Tax optimization and the firm's value: Evidence from the Tunisian context. *Borsa Istanbul Review*, 16(3), 177-184 <https://doi.org/10.1016/j.bir.2016.04.002>.
- Ayers, B.C., Jiang, J., & Laplante, S.K. (2009). Taxable income as a performance measure: The effects of tax planning and earnings quality. *Contemporary Accounting Research*, 26(1), 15-54 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1506/car.26.1.1>.
- Bacha, S., Ajina, A., & Ben Saad, S. (2021). CSR performance and the cost of debt: does audit quality matter? *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 21(1), 137-158 <https://doi.org/10.1108/CG-11-2019-0335>.
- Banimahd, B., Arabi, M., & Hasanpour, S. (2015). *Experimental and methodological researches in accounting*, 7th edition, Termeh Publishing House, Tehran. <https://www.termehbook.com/product/9789649785547> [In Persian].
- Benkraiem, R., Gaaya, S., & Lakhal, F. (2024). Tax avoidance, investor protection, and investment inefficiency: An international evidence. *Research in International Business and Finance*, 69, 102258 <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2024.102258>.
- Bepari, M.K., & Mollik, A.T. (2015). Effect of audit quality and accounting and finance backgrounds of audit committee members on firms' compliance with IFRS for goodwill impairment testing. *Journal of Applied Accounting Research*, 16(2), 196-220 <https://doi.org/10.1108/JAAR-05-2013-0038>.

- Beshronten, M., & Gerkaz, M. (2016). Investigating the impact of financial planning on the value of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *The National Conference on Management of Modern Studies in Iran*, Karaj, <https://civilica.com/doc/690749> [In Persian].
- Brickley, J.A., Linck, J.S., & Coles, J.L. (1999). What happens to CEOs after they retire? New evidence on career concerns, horizon problems, and CEO incentives. *Journal of Financial Economics*, 52(3), 341-377 [https://doi.org/10.1016/S0304-405X\(99\)00012-4](https://doi.org/10.1016/S0304-405X(99)00012-4).
- Cassell, C.A., Huang, S.X., & Sanchez, J.M. (2013). Forecasting without consequence? Evidence on the properties of retiring CEOs' forecasts of future earnings. *The Accounting Review*, 88(6), 1909-1937 <https://doi.org/10.2308/accr-50526>.
- Chen, R., El Ghouli, S., Guedhami, O., & Wang, H. (2017). Do state and foreign ownership affect investment efficiency? Evidence from privatizations. *Journal of Corporate Finance*, 42, 408-421 <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2014.09.001>.
- Chen, T., Xie, L., & Zhang, Y. (2017). How does analysts' forecast quality relate to corporate investment efficiency? *Journal of Corporate Finance*, 43, 217-240 <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2016.12.010>.
- Chen, X., Hu, N., Wang, X., & Tang, X. (2014). Tax avoidance and firm value: evidence from China. *Nankai Business Review International*, 5(1), 25-42 <https://doi.org/10.1108/NBRI-10-2013-0037>.
- Cooper, M., & Nguyen, Q.T. (2020). Multinational enterprises and corporate tax planning: A review of literature and suggestions for a future research agenda. *International Business Review*, 29(3), 101692 <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2020.101692>.
- Deloitte, L. (2010). Advancing quality through transparency. *Deloitte LLP Inaugural Report January*, 20, 120-142 <http://www.cs.trinity.edu/rjensen/temp/DeloitteTransparency%20Report.pdf>.
- Desai, M.A., & Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *Journal of Financial Economics*, 79(1), 145-179 <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2005.02.002>.
- Fakhri, M., Pazaki, A., & Khoshkar, F. (2018). Investigating the effect of management ability on the relationship between corporate governance and tax avoidance. *New Research Approaches in Management and Accounting*, 3(11), 22-41 <https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/284> [In Persian].
- Foroghi, D., Rahrovi Dastjerdi, A., & Sepahi, F. (2022). The effect of firm value and accounting profits on capital expenditures: The moderating role of internal information quality. *Journal of Accounting Knowledge*, 13(2), 31-51 https://jak.uk.ac.ir/article_3057.html?lang=en [In Persian].
- Ghafran, C., O'Sullivan, N., & Yasmin, S. (2022). When does audit committee busyness influence earnings management in the UK? Evidence on the role of the financial crisis and company size. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 47, 100467 <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2022.100467>.
- Graham, J.R., Hanlon, M., Shevlin, T., & Shroff, N. (2014). Incentives for tax planning and avoidance: Evidence from the field. *The Accounting Review*, 89(3), 991-1023 <https://doi.org/10.2308/accr-50678>.
- Heidari, M., Qaderi, B., & Rasouli, P. (2016). The effect of audit quality on agency costs and information asymmetry: Structural equation modeling approach. *Accounting and Auditing Review*, 23(3), 353-372 https://acctgrev.ut.ac.ir/article_59780.html?lang=en [In Persian].
- Hekmat, H., Heydarzadeh, V., & Alizadeh, S. (2023). The effect of social responsibility performance on the relationship between tax planning and corporation value. *Empirical Research in Accounting*, 13(4), 83-110 https://jera.alzahra.ac.ir/article_7362.html?lang=en [In Persian].
- Hekmat, H., Heydarzadeh khalife khandi, V., & Ghorbani, R. (2024). The moderating role of conservatism on the relationship between audit quality and earnings management. *Empirical Studies in Financial Accounting*, Articles in Press, https://qjma.atu.ac.ir/article_17440.html?lang=en [In Persian].
- Ilaboya, O.J., Izevbehai, M.O., & Ohiokha, F.I. (2016). Tax planning and firm value: A review of literature. *Business and Management Research*, 5(2), 81-91 <https://www.academia.edu/download/94438561/5926.pdf>.
- Jami, M., Mohammadi, F., & Sarani, A. (2022). Investigating the effect of audit quality on the value of companies admitted to the Tehran Stock Exchange. *Scientific Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 3(9), 65-76 <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/199> [In Persian].
- Kalhorchghini, M., Momeni, A., & Hashemi, H. (2015). Investigating the relationship between tax avoidance and the value of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Master of Thesis*, Payam Noor University, <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/476165af98d328b8624455731a987965> [In Persian].

- Keown, A.J., Martin, J.D., & Petty, J.W. (2016). *Foundations of Finance*. 9th edition, Toronto, Pearson. <https://www.pearson.com/en-us/subject-catalog/p/foundations-of-finance/P200000006428/9780134084046>.
- Khajavi, S., & Ebrahimi Maimand, M. (2015). Relationship between audit quality and earnings management to meet earnings thresholds. *Journal of Accounting Knowledge*, 6(22), 29-56 https://jak.uk.ac.ir/article_1408.html?lang=en [In Persian].
- Khodamipour, A., Askari Shahamabad, M., & Askari Shahamabad, F. (2022). Fuzzy AHP-TOPSIS method for ranking the solutions of environmental taxes implementation to overcome its barriers under fuzzy environment. *Journal of Applied Accounting Research*, 23(3), 541-569 <https://doi.org/10.1108/JAAR-03-2021-0076>.
- Khodamipour, A., Deldar, M., & Mohammadreza Khani, V. (2012). Investigating the effect of agency costs and information asymmetry on audit quality. *Auditing Knowledge*, 13(50), 1-20 <https://ensani.ir/fa/article/327860> [In Persian].
- Khodamipour, A., Yazdifar, H., Askari Shahamabad, M., & Khajavi, P. (2024). Modeling barriers to social responsibility accounting (SRA) and ranking its implementation strategies to support sustainable performance—a study in an emerging market. *Journal of Modelling in Management*, 19(3), 809-841 <https://doi.org/10.1108/JM2-12-2022-0287>.
- Kilgore, A., Harrison, G., & Radich, R. (2014). Audit quality: what's important to users of audit services. *Managerial Auditing Journal*, 29(9), 776-799 <https://doi.org/10.1108/MAJ-08-2014-1062>.
- Lestari, N., & Wardhani, R. (2015). The effect of the tax planning to firm value with moderating board diversity. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(1), 315-323 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/363186>.
- Lin, B., Lu, R., & Zhang, T. (2012). Tax-induced earnings management in emerging markets: Evidence from China. *Journal of the American Taxation Association*, 34(2), 19-44 <https://doi.org/10.2308/atax-10236>.
- Liu, Y., Liu, H., & Li, J. (2023). Tax planning ability and the CFO's compensation. *Finance Research Letters*, 58, 104613 <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104613>.
- Marjani, A.T., & Puspitosarie, E. (2013). Earning management terhadap nilai perusahaan, dengan corporate governance sebagai moderating variabel dan firm size sebagai variabel kontrol (Studi pada bank umum swasta nasional go publik di bursa efek Indonesia). *Jurnal Manajemen dan Akuntansi*, 2(3), 31-45 <https://core.ac.uk/download/pdf/267076680.pdf>.
- Mashayekhi, B., & Alipanah, S. (2014). The effect of corporate governance on the relationship between tax avoidance and firm value. *Financial Accounting and Audit Research*, 7(25), 49-64 <https://sanad.iau.ir/journal/faar/Article/511730?jid=511730> [In Persian].
- Meckfessel, M.D., & Sellers, D. (2017). The impact of Big 4 consulting on audit reporting lag and restatements. *Managerial Auditing Journal*, 32(1), 19-49 <https://doi.org/10.1108/MAJ-02-2016-1321>.
- Mehrani, S., & Noruzi, S. (2015). Examining the effect of corporate governance on the relationship between firm value and earnings management. *Financial Accounting Knowledge*, 2(3), 105-122. https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_1247.html?lang=en. [In Persian].
- Mohammadi, M. (2022). The moderating effect of the characteristics of the board of directors on the relationship between company value and tax planning of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Capital Market Analysis*, 2(1), 102-132 https://journals.iau.ir/article_692235.html [In Persian].
- Mulyadi, M.S., & Anwar, Y. (2015). Corporate governance, earnings management and tax management. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 177, 363-366 <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.361>.
- Naderi, M., Mahmoudi, M., & Yazdani, S. (2022). Provide a measurement model for error management and its effect on fraudulent financial reporting with emphasis on the role of the audit quality. *Journal of Accounting Knowledge*, 13(2), 53-82 https://jak.uk.ac.ir/article_3061.html?lang=en. [In Persian].
- Nagy, A.L. (2014). Audit partner specialization and audit fees. *Managerial Auditing Journal*, 29(6), 513-526 <https://doi.org/10.1108/MAJ-11-2013-0966>.
- Namazi, N.R., & Azizi, P. (2021). Investigating the moderating effect of auditing quality on the relationship between financial reporting quality and initial public offerings (IPOs) underpricing. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 18(69), 115-144 https://qjma.atu.ac.ir/article_12646.html?lang=en [In Persian].

- Namazi, N.R. & Ismailpour, H. (2021). The effect of audit quality on the added value of companies with an emphasis on the mediating role of social responsibility. *Financial Accounting and Audit Research*, 13(52), 115-150 https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_1247.html?lang=en [In Persian].
- Nazir, M.S., & Afza, T. (2018). Does managerial behavior of managing earnings mitigate the relationship between corporate governance and firm value? Evidence from an emerging market. *Future Business Journal*, 4(1), 139-156 <https://doi.org/10.1016/j.fbj.2018.03.001>.
- Nonahal Nahr, A.A., Jabbarzadeh Kangarluei, S., & Pourkarim, Y. (2010). The relationship between auditor quality and accrual reliability. *Accounting and Auditing Review*, 17(61), 55-70 https://acctgrev.ut.ac.ir/article_21685.html?lang=en [In Persian].
- Nugroho, W.C., & Agustia, D. (2017). Corporate governance, tax avoidance, and firm value. *AFEBI Accounting Review (AAR)*, 2(2), 15-29 <http://repository.unair.ac.id/id/eprint/110222>.
- Nwaobia Appolos, N., Kwarbai Jerry, D., & Ogundajo, G.O. (2016). Tax planning and firm value: Empirical evidence from Nigerian consumer goods industrial sector <https://core.ac.uk/download/pdf/234631482.pdf>.
- Ogundajo, G.O., & Onakoya, A.B. (2016). Tax planning and financial performance of Nigerian manufacturing companies. *International Journal of Advanced Academic Research Social & Management Sciences*, 2(7), 64-80 <https://www.academia.edu/28539515>.
- Peng, C., & Chau, K.Y. (2023). Independent audit quality and corporate cash holdings. *Finance Research Letters*, 58, 104405 <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104405>.
- Pham, M.D.M. (2022). Management connection and firm performance: Evidence from global financial crisis. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 34, 100636 <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2022.100636>.
- Phua, L.K., & Hooy, G.K. (2023). CEO power, board tenure diversity and tax avoidance: Empirical evidence from Malaysia. *Malaysian Journal of Economic Studies*, 60(2), 145-162 <https://search.informit.org/doi/reader/10.3316/informit.T2024041100008200964889848>.
- Rahimian, N., Taghavifard, M.T., & Javadi Sofiani, S. (2016). Audit quality and overvalued equity. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 13(52), 111-140 https://qjma.atu.ac.ir/article_7739.html?lang=en [In Persian].
- Rahimi, A., Shamsadini, K., & Askari Shahamabad, M. (2022). Developing a model to implement environmental taxes. *Journal of Accounting Knowledge*, 13(4), 117-142 https://jak.uk.ac.ir/article_3232.html?lang=en [In Persian].
- Richardson, G., Lanis, R., & Taylor, G. (2015). Financial distress, outside directors and corporate tax aggressiveness spanning the global financial crisis: An empirical analysis. *Journal of Banking & Finance*, 52, 112-129 <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2014.11.013>.
- Riguen Koubaa, R., & Jarboui, A. (2017). Direct and mediated associations among earnings quality, book-tax differences and the audit quality. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 15(3), 293-316 <https://doi.org/10.1108/JFRA-06-2016-0052>.
- Sarath, B. (2016). Audit quality within adverse selection markets. *Asian Review of Accounting*, 24(1), 2-18 <https://doi.org/10.1108/ARA-12-2015-0127>.
- Sayyadi Tooranloo, H., & Askari Shahamabad, M. (2020). Designing the model of factors affecting in the implementation of social and environmental accounting with the ISM approach. *International Journal of Ethics and Systems*, 36(3), 387-410 <https://doi.org/10.1108/IJOES-12-2019-0190>.
- Shahmoradi, N., & Tabatabainasab, Z. (2021). The impact of audit quality on the relationship between economic uncertainty and profit management due to accruals in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Financial Accounting Research*, 13(1), 67-86 https://far.ui.ac.ir/article_25426.html?lang=en [In Persian].
- Shamsadini, K., Askari Shahamabad, M., & Askari Shahamabad, F. (2023). Analysis of factors affecting environmental audit (EA) implementation with DEMATEL method. *Social Responsibility Journal*, 19(5), 777-796 <https://doi.org/10.1108/SRJ-03-2021-0097>.
- Shamsadini, K., Nemati, M., & Askari Shahamabad, M. (2022). Provide a model for developing corporate social responsibility. *Journal of Accounting and Social Interests*, 12(1), 81-100 https://jaacsi.alzahra.ac.ir/article_6362.html?lang=en [In Persian].
- Shamsadini, K., Saadatbakht, K., & Askari Shahamabad, M. (2022). Accounting information quality and cumulative abnormal return with emphasis on institutional ownership and trading volume: A linear and nonlinear approach. *Journal of Accounting Advances*, 14(1), 151-188 https://jaa.shirazu.ac.ir/article_6755.html?lang=en. [In Persian].

- Suffian, M.T.M., Sanusi, Z.M., & Mastuki, N.A. (2015). Real earnings management and firm value: Empirical evidence from Malaysia. *Malaysian Accounting Review*, 14(1), 25-47 https://oalib-perpustakaan.upi.edu/-Record/repouitm_14340/Details.
- Tan, Q., Ling, Y., Yang, B., & Geng, P. (2023). Does CEO early-life famine experience affect corporate tax avoidance? Evidence from China. *Research in International Business and Finance*, 66, 102015 <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2023.102015>.
- Tarmidi, D., & Murwaningsari, E. (2019). The influence of earnings management and tax planning on firm value with audit quality as moderating variable. *Research Journal of Finance and Accounting*, 10(4), 49-58 <https://core.ac.uk/download/pdf/234632638.pdf>.
- Wahab, N.S.A., & Holland, K. (2012). Tax planning, corporate governance and equity value. *The British Accounting Review*, 44(2), 111-124 <https://doi.org/10.1016/j.bar.2012.03.005>.
- Wang, J., Fan, W., & Wang, Z. (2024). Tax incentives and earnings management: A study based on accelerated depreciation policy in China. *Economic Analysis and Policy*, 81, 281-296 <https://doi.org/10.1016/j.eap.2023.11.036>.
- Wei Ling, T., & Abdul Wahab, N.S. (2018). Roles of tax planning in market valuation of corporate social responsibility. *Cogent Business & Management*, 5(1), 1482595 <https://doi.org/10.1080/23311975.2018.1482595>.
- Wilson, R.J. (2009). An examination of corporate tax shelter participants. *The Accounting Review*, 84(3), 969-999 <https://doi.org/10.2308/accr.2009.84.3.969>.
- Yorke, S.M., Amidu, M., & Agyemin-Boateng, C. (2016). The effects of earnings management and corporate tax avoidance on firm value. *International Journal of Management Practice*, 9(2), 112-131 <https://doi.org/10.1504/IJMP.2016.076741>.
- Yuan, S., Zhang, W., & Zhu, K. (2023). Place attachment, audit pricing and audit quality. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 19(2), 100365 <https://doi.org/10.1016/j.jcae.2023.100365>.
- Zahid, R.A., Taran, A., Khan, M.K., & Chersan, I.C. (2023). ESG, dividend payout policy and the moderating role of audit quality: Empirical evidence from Western Europe. *Borsa Istanbul Review*, 23(2), 350-367 <https://doi.org/10.1016/j.bir.2022.10.012>.
- Zgarni, I., Hlioui, K., & Zehri, F. (2016). Effective audit committee, audit quality and earnings management: Evidence from Tunisia. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 6(2), 138-155 <https://doi.org/10.1108/JAEE-09-2013-0048>.
- Zhang, D. (2014). Can enhanced audit quality reduce higher real earnings management—evidence from China. In *2014 International Conference on e-Education, e-Business and Information Management*, 30-32 Atlantis Press, <https://doi.org/10.2991/iceeim-14.2014.9>.